

פניני קדש

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

לעילוי נשמת הרבני החסיד המפואר מוהר"ר ר' מנחם שמואל חיים בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל פריעדמאן

א ווארט אויף די פרשה

"והנשארים ישמעו וייראו" - כי יכירו וידעו שחפים מפשע לא יומתו עפ"י ב"ד

כי יקום עד חמש באיש לענות בו סרה... ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר העד שקר ענה באחיו. ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו... והנשארים ישמעו ויראו ולא יסיפו לעשות עוד כדבר הרע הזה בקרבך (דברים יט, טז-כ).

בגמרא (מכות ה, ב): "לא הרגו - נהרגין, הרגו - אין נהרגין", וילפינן לה מ"כאשר זמם - ולא כאשר עשה". וברמב"ן (דברים יט, טז) מבאר טעמא דמילתא, מדוע רק "כאשר זמם" להמיתו - ממייתים את העדים, ואילו כשהמיתוהו בפועל - אין ממייתים אותם, כי "כאשר יבואו שנים ויעידו על ראובן שהרג את הנפש, ויבואו שנים אחרים ויזימו אותם מעדותם, צוה הכתוב שיהרגו [אותם]. כי... אילו היה [ראובן] רשע בן מוות, לא הצילו השם מיד בית דין", וכיון שניצול, שמע-מינה שלא היה בן-מוות, וממילא שפיר יש להמית את העדים שזממו להרוג אדם חף מפשע. "אבל אם נהרג ראובן, נחשוב שהיה אמת כל אשר העידו עליו הראשונים, כי הוא בעונו מת, ואילו היה צדיק לא יעזבוהו בידם [להמית]... ועוד, שלא יתן ה' השופטים הצדיקים העומדים לפניו לשפוך דם נקי", וממילא כיון שנהרג, שמע-מינה שהיה בן-מוות, ומשום כך אין ממייתים את העדים. ע"כ.

לפי זה יבארו הפוסקים באר היטב: "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו", ודרשינן "ולא כאשר עשה", והטעם לזה, משום שהמשפט לאלקים הוא, ואם לא נהרג עפ"י ב"ד שמע מינה שהוא אינו בר-מיתה, ואם נהרג עפ"י ב"ד שמע מינה שהוא בר-מיתה.

ומתוך הבנה זו, "והנשארים ישמעו וייראו ולא יסיפו לעשות כדבר הרע הזה בקרבך", כי גם אם ראובן שונא לשמעון ורוצה להמיתו, לא יבוא להעיד עליו עדות-שקר בפני ב"ד כדי להמיתו, כי אם שמעון אינו בר-מיתה, מובטח לו לראובן שמזימתו לא תצלה, ויתגלה זממו עוד בטרם יספיקו ב"ד להמית את שמעון, ובסופו של דבר יומת הוא עצמו, ולא תצמח לו כל תועלת מעדותו השקרית כנגד שמעון.

(סעודה ג' תשמ"ה)

הנצחון בר"ה - ע"י שהקב"ה מעמיד אותנו כנגד אומות העולם

ונגש הכהן ודבר אל העם. ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם וגו'. כי ה' אלקיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם (דברים כ, ב-ד). יתבאר בהקדם דברי הרבי ר' בער ז"ע הידועים על מאמר רז"ל (ר"ה ב, ג) "מעולם לא ראתה חמה פגמתה של לבנה", כי "חמה" רומזת לאומות העולם המונינים לחמה, ו"לבנה" רומזת לבני-ישראל המונינים ללבנה (סוכה כט, א), וכשמעמידים את ה"לבנה" (בני ישראל) כנגד ה"חמה" (אומות העולם) אין בה שום פגם, כי כלפי האומות בני-ישראל הם תמיד בתכלית השלימות.

זהו הענין שמצינו (ויק"ר כט, י) שעל ידי תקיעת שופר "הקב"ה עומד מכסא דין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים", דהיינו, שגם כשאינם זכאים מצד עצמם ח"ו, הקב"ה מעמיד אותם כנגד האומות, וכלפיהם בני-ישראל הם תמיד בתכלית השלימות, ומתוך כך הם יוצאים בדימוס.

זהו הרמז בפסוקי הפרשה: "שמע ישראל", אפילו אין בכם אלא זכות שמע ישראל, עם זאת תדעו, כי על אף ש"אתם קרבים היום" בראש השנה (וה"ק ח"ב לב, ב) "למלחמה" עם המקטרג הנלחם בכם בדברי קטרוג והסתה, עם זאת, "אל ירך לבבכם" הימנו, "כי ה' אלקיכם ההולך עמכם להלחם לכם", הקב"ה אוהב אתכם ודורש טובתכם, ולכן הוא נלחם עם המקטרג על ידי "עם אויביכם" - על ידי שהוא מעמיד אתכם כנגד אויביכם הגוים, וכנגדם אתם תמיד בתכלית השלימות, ובוהו גופא "להושיע אתכם" - הקב"ה ממושיך לכם ישועה, ואתם יוצאים זכאים בדין. (סעודה ג' תשכ"ו)

על המלך לשנות ההנהגה בכל דור כפי הצורך

בלבתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל למען יאריך ימים על ממלכתו וגו' (דברים יז, כ).

ידועים דברי כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע על הפסוק (תהלים סא, ז) "ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור", שהנהגת העם צריכה להיות בכל דור ודור - לפי מדרגתם וצרכיהם של בני-הדור, ולכן על המלך להשכיל לשנות את דרכו בכל דור לפי הצורך.

וזהו: "ימים על ימי מלך תוסיף", ואיך יוכל המלך להאריך ימים בהנהגת ממלכתו דור אחר דור?! "שנותיו כמו דור ודור" - על ידי שיידע להשתנות בכל דור כפי הצורך. ע"כ.

והנה, איתא בגמרא (ב"ב כה, ב) "הרוצה שיחכים ידריים... ושיעשיר יצפין", ואמר הרבי ר' בער ז"ע, דאדם שהוא בצפון אינו יכול להיות בדרום, ואדם שהוא בדרום אינו יכול להיות בצפון, ולאור זאת, חכמה ועושר הן תרתי דסתרי. אמנם, כאשר האדם מחזיק את עצמו בבחינת "איך", בענה ובשפלות רוח, הרי "איך" אינו תופס מקום, וממילא כל מקום הוא מקומו, ומתוך כך יכול להיות כלול מדרום ומצפון גם יחד, והוא יכול לזכות לשני שולחנות. ע"כ.

ועל דרך זה צריכה להיות הנהגתו של מלך ומנהיג בישראל, כי ישנו דור שבו צריכים להטיל יותר דגש על "ימין מקרבת", וישנו דור שבו צריכים להטיל יותר דגש על "שמאל דוחה", וכאשר המלך הוא בבחינת "איך", אזי הוא יכול לתפוס בשני הקצוות, ולהנהיג דור זה - בדרך זו, ודור שאחריו - בדרך הנגדית.

זהו שכתוב: "בלבתי רום לבבו מאחיו", שיחזיק את עצמו בענה ובשפלות, ועל ידי זה "בלבתי סור מן המצוה ימין ושמאל", שיוכל להלך בדרך של "ימין" בעת הצורך, ובדרך של "שמאל" בעת הצורך, ועל ידי זה "למען יאריך ימים על ממלכתו", כי יוכל להנהיג כמה וכמה דורות, בבחינת "שנותיו כמו דור ודור".

(סעודה א' תשמ"א)

תפקיד המלך - להתבונן בשפלות עצמו ובמעלת העם

והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר וגו' (דברים יז, יח). וברש"י: "שתי ספרי תורות, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו, ואחת שנכנסת ויוצאת עמו".

כשאדם קורא בתורה הריהו יכול למצוא בה שתי מטרות הפוכות, מחד גיסא, ניתן להתבונן בכך שאותיות הספר-תורה מכוונות כנגד נשמות ישראל (ישראל ראשי תיבות יש שישים ר"בוא אותיות לתורה), וממילא ניתן לראות מזה את רוממות ערך נשמות בני-ישראל, ומאידך גיסא, ניתן ללמוד ולהתעמק במצוות הכתובות בה, ולראות מכך את שפלות עצמו ופחיתות ערכו עד כמה הוא מרוחק מקיומם בשלימות.

והנה, המלך בהסתכלותו על עצמו - הוא צריך להתבונן בשפלות ערכו (כנרמז במאמר רז"ל ברכות ב, ב: "המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף"), ואילו בהסתכלותו על העם הריהו צריך לראות את רום ערכם וגודל מעלתם.

הוא שפירש רש"י: "שתי ספרי תורות" צריכים להיות אצל המלך, "אחת שהיא מונחת בבית גנזיו", שבה הוא מסתכל על עצמו, ומתבונן עד כמה הוא רחוק מן השלימות בכל הענינים הכתובים בתורה הקדושה ("בלבתי רום לבבו מאחיו"), "ואחת שנכנסת ויוצאת עמו", בכל עת שהוא יוצא אל העם, שבה הוא מסתכל על רוממות וגדלות העם מצד ערך נשמתם.

רק באופן כזה, שיסתכל בשפלות עצמו ובמעלת העם, יקויים בו "למען יאריך ימים על ממלכתו", כי יוכל להנהיגם בנחת לאורך ימים ושנות חיים דשנים ורעננים.

(סעודה ב' תשע)

לעילוי נשמת הרה"ח ר' יוסף אלימלך בן הרה"ח ר' יצחק ז"ל נלב"ע י"ב אלול - תשע"ז הונצח ע"י בני המשפחה

המחותנים החשובים הרה"ח ר' אביגדור יאקאב שליט"א - אשדוד והרה"ח ר' ישראל צבי גרינוולד שליט"א - י"ם לרגל שמחת נישואי צאצאיהם שיח' במז"ט ובשעטו"מ

האחים הנדיבים החשובים העסקנים בעלי מסירות נפש לכל קדשי בית בעלזא, ה"ה הרב ר' אהרן פריעדמאן שליט"א - ברוקלין, והרב ר' יעקב פריעדמאן שליט"א - אנטווערפן עמודי התווך של המערכת, ומתומכיה הקבועים לעילוי נשמת אביהם הרבני החסיד המפואר מוהר"ר ר' מנחם שמואל חיים בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל

העבודה בחודש אלול - הכנה למלחמה כנגד כוחות הסטרא אחרא

במשך תקופת ההייליגע טעג מציינו שלשה סוגי תקיעות: א. התקיעות בחודש אלול - כדי להזהיר את ישראל שיעשו תשובה... ב. התקיעות בראש השנה. ג. התקיעות במוצאי יום הכיפורים.

ונראה לבאר עניינו על פי מה שאנו מוצאים במלכותא דארעא, שבזמן מלחמה תוקעים בשופר שלש פעמים:

א. לפני המלחמה - תוקעים וצופרים כדי להודיע לציבור להתכונן למלחמה, ולצאת ממצב של שאננות, ועל תקיעה זו נאמר (עמוס ג, 1) "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", ופירש רש"י: "הצופה רואה גייסות באים בעיר, ותוקע בשופר להזהיר את העם".

ב. בשעת המלחמה - צוותה התורה לתקוע ולהריע, וכי תבוא מלחמה בארצכם... והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאויביכם" (במדבר ט, 17).

ג. לאחר המלחמה - חוגגים את הנצחון ותוקעים שוב, ואז המצב הוא "וביום שמחתכם ובמועדיכם... ותקעתם בחצוצרות... והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם" (שם 10). ופירש ה"אבן עזרא": "וביום שמחתכם ובמועדיכם - שבתם מארץ אויב או נצחתם האויב הבא עליכם, וקבעתם יום שמחה כימי פורים וחנוכה".

כך הם פני הדברים בדין, כי הנה בראש השנה המלחמה עצומה, כוחות ההתנגדות דקדושה נלחמים ללא הרף, בבחינת "אם תחנה עלי מחנה... אם תקום עלי מלחמה" (תהלים כג, 1), הם יודעים שעשוי נגזר דינם לשבט או חי' לחסד.

ולכן:

בחודש אלול - תוקעים בשופר כדי להזהיר את העם להתכונן למלחמה כנגד כוחות הסטרא אחרא.

בראש השנה - תוקעים תקיעות מלחמה, בבחינת "וכי תבוא מלחמה בארצכם... ותקעתם... ונזכרתם לפני ה' אלקיכם" ביום הזכרון הזה "ונושעתם מאויביכם".

במוצאי יום כיפור - תוקעים תקיעות נצחון, בבחינת "וביום שמחתכם... ותקעתם" וגו', ועל דרך ששינוי יומא פ"ו מ"ד: "ויום טוב היה עושה לאהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש".

הנה כהכנה למלחמה צריך שני דברים: א. ללמוד היטב טכסיסי מלחמה והדרכים והאופנים להכנעת האויב. ב. לאכול ולשתות היטב כדי שיהא בריא אולם ויהיה לו כוחות להלחם ללא לאות.

זוהי העבודה בחודש אלול על רגל אחת: א. ללמוד טכסיסי מלחמה ב"שערי תשובה" ובשאר ספרי מוסר המאירים לאדם את דרכו כנגד היצר הרע וחילולתו. ב. להאכיל ולהשקות את הנשמה בתורה ותפילה לרוב כדי שתקבל את המזון הדרוש לה ויהיה לה את הכוחות לעמוד איתן במלחמה כנגד המשיטנים.

(סעודה ג' תשמב)

ידועה המליצה של הרה"ק ר' מאיר'ל מפרימישלאן זי"ע על הפסוק "ומלכי צדק מלך שלם" - מלכותו של רב שר שלום ("מלך שלם") נזקפת לזכות צדקתה של הרבנית מלכה ע"ה ("מלכי צדק"). וכ"ק מרן מהרי"ד זי"ע אמר על כך, שלא יתכן שרבי מאיר'ל אמר כן, כי כשהצדיק יורד לעולם נותנים לו נשמה גבוהה כדי שיוכל למלא את תפקידו בכוחות נשמתו, ואינו זקוק לסיוע מאחרים.

אולם, אמת נכון הדבר שהרבנית ע"ה היתה עומדת לימין בעלה מיום נישואיה עד יום פטירתה. היא היתה מורות אותו להשכים קום לעבודת הבורא ב"ה.

תיכף כששמעה את קול הנפח מקיש בקורנסו היתה אומרת לו: "הנפח כבר מקיש בקורנסו, החייט כבר עסוק בבדי, הסנדלר כבר מתקן את מנעליו", ובכך היתה מעירה אותו לעבודת קונו.

באחד הבקרים השכים כ"ק מרן זי"ע טרם הכאת הקורנס, ובאותו יום מת הנפח. כששמע כ"ק מרן זי"ע על דבר מותו אמר: "כל עיקר חיותו של הנפח היה ע"ש שמחתו הייתי מזדור להשכים לעבודת הבורא ב"ה, וראיה לכך, שהרי ביום בו הקדמתי לקום ממשכבי בלעדיו, נפסק תיכף חיותו".

(ח' אלול תשס"ט)

דרכה של הרבנית ע"ה היה להרבות בצדקה וחסד. ידועה היתה במנהגה לחלק לחסידים קאשע בימות החול, ובילקעס בשבת. הסדר היה שהאברכים היו מקבלים שני בילקעס, והבחורים היו מקבלים בילקעס אחד.

היות והרעב היה מנת חלקם של החסידים, משום כך היו הבחורים מתחכמים ושואלים שטריימל מאברכים, והיו נעמדים בתור כשהם "מחופשים" לאברכים, כדי לקבל שני בילקעס.

הרבנית ידעה מכך, ובפקחותה היתה מבקשת מ"אברכים" אלו להגיד בע"פ את הפסוקים "מה יקר" וכו' הנאמרים לאחר עטיפת הטלית, ואולם, על אף שהיו נכשלים במבחן, לא השיבה פניהם ריקם, והיתה נותנת להם שני בילקעס, כרצונם.

(ח' אלול תשס"ו)

מודעת זאת, שכ"ק מרן מהר"ש זי"ע היה עוסק רבות בתיקוני נשמות, כאשר מדי לילה היו נשמות פוקדות את היכלו הקדוש כדי לבקש תיקון לעצמם.

מסופר, שפעם באמצע הלילה נחלה בנו הרה"ק ר' יהודה זונדל מאוחאן זצ"ל, ובני-ביתו חששו לשלומו, ושלחו את בתו הקטנה טויבאלע שתזכיר את אביה אצל כ"ק מרן זי"ע. כשהגיעה ראתה שחתולים רבים מצטופפים ליד דלת הכניסה, וחוסמים את המעבר. הילדה פחדה לעבור, אך מאחר שלגדה עיניה ניצבה דמותו של אביה החולה, אזרה עוז ורקעה ברגליה על הקרקע וקראה: "רוצה אני לראות אם לא יתנו לנכדת הרבי להגיע אל זקנה". למרבה הפלא סרו החתולים מדרכה והניחה לה להכנס אל הבית.

בכניסתה שאלה כ"ק מרן זי"ע: "מה רצונך, מיין שעפעלע, בשעה כה מאוחרת?!" וסיפרה לו, כי אביה נפל למשכב, ולכן שלחו אותה כדי שתזכיר את שמו, יהודה זונדל בן מלכה, לרפואה שלימה. כ"ק מרן זי"ע בירכו, ולאחר מכן הורה למשמשו שידליק נר ויחזיקו בידו, ולילדה אמר שתאחז באבנטו, והוא יוציאה אל הרחוב.

לאחר שהחלים רבי יהודה זונדל מחליו, הגיע לבית אביו כ"ק מרן זי"ע, ואז שאלו כ"ק מרן זי"ע, כיצד לא פחד לשלוח את בתו הקטנה לביתו בשעת לילה, בעוד שהוא יודע שבשעות אלו הריהו עוסק בעניינים טמירים ונשגבים ביותר. התנצל רבי יהודה זונדל, שלא הוא שלח את בתו, אלא אחד מבני-הבית נבהל ממצבו, ושלח אותה.

אז אמר לו כ"ק מרן זי"ע: "תדע, שלעתים אני מפחד לשהות בחדרי כאשר באות הרבה נשמות מעולם האמת לבקש תיקון, אולם, כשאני אוזח בכרעי מיטתה של הרבנית, מתפוגג הפחד".

(ח' אלול תשל"א)

סיפר הרה"צ ר' של' מגריידינג זצ"ל ששמע מאביו הרה"ק ר' משה מקאריב זצ"ל, בנו של כ"ק מרן זי"ע, את הסיפור דלהלן:

מנהגו של כ"ק מרן זי"ע היה להכנס בכל ליל שבת אל הרבנית ע"ה כדי לברכה בברכת "שבתא טבא". גם לאחר פטירתה לעולם שכולו טוב, המשיך כ"ק מרן זי"ע במנהג זה. פעם נתלווה אליו בנו רבי משה זצ"ל לחדר הרבנית ע"ה, והנה הוא שומע את אמו (שכבר לא היתה בין החיים) עונה לאביו "שבתא טבא".

כשראה כ"ק מרן זי"ע את בהלה בעיני בנו, אמר לו: "אל תחשוב שחסר לה משהו בעולם העליון, שבגין כך היא באה לבקש הימנו טובה, לא חסר לה כלום! אלא, היא פעלה אצל מלאכי מעלה שיוליכוה בכל ליל שבת לכאן כדי לשמוע ממני קידוש".

(ח' אלול תשס"ו)

מדר: זה טרוב עני דידיע הרה"ח ר' יצחק אייזיק פריינד שליט"א לעילוי נשמת אביו החסיד המפורסם רבנו נשכח, אש קודש לעמלא ר' אליכסנדר ב"ר אברהם צבי ר' פריינד

תודיננו והוקרתנו נתונה לידידינו שתרמו מהונם להצלחת הוצאת גליון זה

Table with 4 columns and 4 rows listing names and contributions. Column 1: הררה"ח ר' אשר אנשיל שטרוסברג שליט"א - אסדוד; הררה"ג ר' משה לייב זוסמן שליט"א; הררה"ח ר' ברוך ב"ר אברהם מרדכי ז"ל מרת ביילא בת הר"ר אהרן זאב ע"ה שוורץ; הררה"ג ר' חיים צבי זאלצבערג שליט"א - י"ם. Column 2: הררה"ח ר' שמשון רוזנברטן שליט"א - י"ם; הררה"ח ר' אברהם שובקס שליט"א - ק"ג; הררה"ח ר' חיים ברגר שליט"א - י"ם; הררה"ח ר' שמעון פרסטר שליט"א - י"ם. Column 3: הררה"ח ר' ישי הופמן שליט"א - ב"ב; הררה"ח ר' ישכר דוב כ"ץ שליט"א - י"ם; הררה"ח ר' חיים ווגשל שליט"א - י"ם; הררה"ח ר' אלימלך פנט שליט"א - י"ם. Column 4: הררה"ח ר' יחיאל הירש שליט"א - י"ם; הררה"ח ר' מאיר הכהן גראס שליט"א - י"ם; הררה"ח משה גרינוולד שליט"א - חיפה; הררה"ג ר' חיים צבי זאלצבערג שליט"א - י"ם.